

Oscilácia ako spôsob písania

(Gabriela Mihalková: *Medzi poviedkou a románom. Interpretačné prieniky do prozaických textov Rudolfa Slobodu*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 20011. 124 s., ISBN 978-80-555-0346-2)

Eleonóra Zvalená, Filozofická fakulta PU, znora@centrum.sk

Vedecká monografia Gabriely Mihalkovej *Medzi poviedkou a románom* s podnadpisom *Interpretačné prieniky do prozaických textov Rudolfa Slobodu* vznikla ako súčasť riešenia úlohy v Grantovej agentúre SR VEGA 1/0025/09 Genologické a medziliterárne štúdie.

G. Mihalková skúma tvorbu jedného z najvýznamnejších slovenských spisovateľov druhej polovice 20. storočia, ktorý od začiatku vstupu do slovenskej literatúry vzbudzoval záujem čitateľskej verejnosti i odborných kruhov. Autorka sa rozhodla skúmať dielo autora, ktoré bolo „raz predmetom oslavy, inokedy neúprosnej kritiky... vždy podnecovalo, iniciovalo a očividne ďalej podnecuje a iniciuje premýšľanie“ (Mihalková, 2011, s. 5).

Ako hovorí samotná autorka, cieľom tejto knihy „nie je vydať svedectvo o rozsahu doterajšej reflexie tvorby R. Slobodu, ale pomocou nej ponúknuť jednu z možných interpretačných ciest jeho textami“ (ibid., s. 5). Práca nespracúva celé dielo R. Slobodu, jej cieľom je interpretovať texty, ktoré „charakterizuje prozaický spôsob podania: poviedky a romány majúce často rozpohybujúce žánrové hranice“ (ibid., s. 6). G. Mihalkovej nejde o diachronické skúmanie žánru, ale o synchronný pohľad na jeho konkrétnu realizáciu.

Pri svojom interpretačnom vnímaní vychádza autorka zo Staigerovej postupnosti: po emotívnom očarení umeleckým dielom nasleduje jeho analytické uchopenie cez kategóriu rozprávača, kompozíciu, modelovanie postavy až k žánrovým špecifikám diela. Rozbor textov sa tak sústreďuje na kompozičnú, tematickú a rozprávačskú rovinu v zhode s Todorovovými aspektmi kladenými na interpretáciu textu. Mieru zastúpenia tonality textov Mihalková skúma rastrovým spôsobom.

Interpretačné prieniky do próz Slobodu sa zameriavajú na „antropologické, filozofické, estetické témy, problémy (premenlivého subjektu) medzi modernou a postmodernou“ (ibid., s. 6). Na analýzu si Mihalková vyberá prózy, ktoré svojou otvorenosťou umožňujú zaoberať sa kontaktom literatúry s literatúrou, s teóriou textu, genológiou a inými spoločenskými vedami (ibid., s. 9).

Kniha obsahuje sedem kapitol, ktoré sú (až na jednu výnimku v prípade kapitoly K poetike ženskej postavy) usporiadané chronologicky.

V úvodnej kapitole *Kontinuita a kontext tvorby Rudolfa Slobodu* nás autorka oboznamuje s cieľom svojej práce a metódami jej výskumu.

Kapitulu pod názvom *Narcistické zrkadlenie sebapoznávania* predstavuje interpretácia románu Narcis. Autorka skúma tie významotvorné prvky románu, ktoré sa stávajú opakujúcimi sa komponentmi Slobodovej narácie.

Možnosti experimentovania v kompozícii i spôsobe rozprávania skúma kapitola *Prózy odcudzenia* a to analýzou románu Britva, Láska a prózy Šedé ruže.

Téma skepsy v Slobodovej tvorbe je náplňou kapitoly *Prózy skepsy v Slobodovej tvorbe v 80. rokoch*, v ktorej sa Mihalková sústreďuje na romány Druhý človek, Rozum a Stratený raj.

90. rokmi ako vrcholnou etapou písania Slobodu sa zaoberá kapitola *Noetické posuny v prózach R. Slobodu z 90. rokov*. V nej Mihalková interpretuje román Krv a prózy Jeseň a Pamäti.

Súčasťou Slobodovho diela je reflexia ženy. Preto v kapitole pod názvom *K poetike ženskej postavy* Mihalková obracia svoju pozornosť na ženu, ktorá je v centre autorovho rozprávačského projektu.

V poslednej kapitole pod názvom *Modifikácie prozaických textov R. Slobodu* Mihalková vymedzuje poetologické dominanty tohto spisovateľa. Konštatuje že jeho narácia nadobúda najrozličnejšie podoby: od realistickej, založenej na kinetickej akcii, cez koncentrickú, realisticko-asociatívnu až po metaforicko-lyrickú (ibid., s. 7). Tiež konštatuje, že v priestore oficiálnej metódy socialistického realizmu sa formuje od konca 50. rokov skupina autorov, ktorí pomocou modernistického gesta vzbury ponúkajú spoločnosti a čitateľovi jedinečnosť, individualitu a popieranie (ibid., s. 8). Autorka ďalej hovorí, že Sloboda patrí k autorom, ktorí narúšajú žánrové hranice a vytvárajú nové žánrové varianty. Ide o autora, ktorý „osciluje medzi modernou a postmodernou, žánrovo hlavne medzi poviedkou a románom, jeho postavy medzi socializáciou a personalizáciou“ (ibid., s. 10).

Monografia Gabriely Mihalkovej je nesporne hodnotným odborným prínosom v kontexte výskumu slovenskej prózy posledných desaťročí 20. storočia. Vďaka skĺbeniu autorkiných výborných interpretačných schopností a odborných kvalít vznikla monografia, ktorá prináša zaujímavé hodnotenia a konštatovania.